

1. ΘΕΜΑ

Τονικό σχήμα αρσενικών και θηλυκών ουσιαστικών σε -ος

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ο ουρανός, ο χώρος, ο άνθρωπος
η οδός, η λεωφόρος, η είσοδος
ο/η ηθοποιός, ο/η σημαιοφόρος, ο/η πρόεδρος

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Επίπεδο αρχαρίων, και πιο συγκεκριμένα Α' ΚΕΓ και 1-2 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

- Κλίση ουσιαστικών
- Ειδικότερα
- Μορφολογικές τάξεις ουσιαστικών
 - Τονικά σχήματα ουσιαστικών

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Διατήρηση του τόνου στη συλλαβή του λημματικού τύπου (λ.χ. των *άνθρωπων*, τις *έξοδους*)
(β) Ξεκινώντας από τις πλάγιες πτώσεις του πληθυντικού αδυναμία ορθού σχηματισμού των άλλων πτώσεων (λ.χ., οι *μεθόδοι*, οι *ανέμοι*).

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Τα οξύτονα και παροξύτονα ουσιαστικά σε -ος τονίζονται στην ίδια συλλαβή σε όλη την κλίση:

	Ενικός		Πληθυντικός	
Ονομαστική	<i>ουρανός</i>	<i>δρόμος</i>	<i>ουρανοί</i>	<i>δρόμοι</i>
Γενική	<i>ουρανού</i>	<i>δρόμου</i>	<i>ουρανόων</i>	<i>δρόμων</i>
Αιτιατική	<i>ουρανό</i>	<i>δρόμο</i>	<i>ουρανούς</i>	<i>δρόμους</i>
Κλητική	<i>ουρανε</i>	<i>δρόμε</i>	<i>ουρανοί</i>	<i>δρόμοι</i>

Αντίθετα τα προπαροξύτονα παρουσιάζουν δύο εναλλακτικά σχήματα: στην πρώτη περίπτωση ο τόνος μετακινείται στην παραλήγουσα στη γενική και αιτιατική πληθυντικού, ενώ στη δεύτερη περίπτωση παραμένει σταθερός στην ίδια συλλαβή

	Ενικός		Πληθυντικός	
Ονομαστική	<i>διάδρομος</i>	<i>καλόγερος</i>	<i>διάδρομοι</i>	<i>καλόγεροι</i>
Γενική	<i>διάδρομου</i>	<i>καλόγερου</i>	<i>διαδρόμων</i>	<i>καλόγερων</i>
Αιτιατική	<i>διάδρομο</i>	<i>καλόγερο</i>	<i>διαδρόμους</i>	<i>καλόγερους</i>
Κλητική	<i>διάδρομε</i>	<i>καλόγερε</i>	<i>διάδρομοι</i>	<i>καλόγεροι</i>

Το πρώτο σχήμα ακολουθούν κυρίως οι λέξεις λόγιας προέλευσης που απαντούν στον επίσημο λόγο:

άνθρωπος, άνεμος, θάνατος, θόρυβος, κίνδυνος, πρόεδρος, πρόλογος

Το δεύτερο σχήμα εμφανίζεται κυρίως σε νεότερους σχηματισμούς και σύνθετα:

ανεμόμυλος, κατήφορος, λαχανόκηπος, παλιάνθρωπος, χωματόδρομος, ψεύταρος

Ωστόσο η διάκριση αυτή δεν είναι απόλυτη και μπορεί το ίδιο ουσιαστικό να εμφανίζει και τα δύο σχήματα, ανάλογα με το ύφος και το περιβάλλον

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Εκτός από την παρουσίαση του κλιτικού παραδείγματος και των τυπικών περιπτώσεων σε όλες τις πτώσεις και σε διάφορους συνδυασμούς με επίθετα και άλλα ουσιαστικά που συμφωνούν σε γένος, αριθμό και πτώση είναι χρήσιμο κάθε φορά που συναντώνται κάποιοι σχετικοί τύποι να γίνεται – έστω έμμεσα – αναφορά στις πτώσεις που εμφανίζουν αλλαγή της τονισμένης συλλαβής.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΤ23: Τονισμός επιθέτων: στηλοειδής τονισμός και λόγιες εξαιρέσεις

ΑΤ26: Τονισμός ουσιαστικών και καταβιβασμός του τόνου

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 72-73, 76, 86-89.